

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 8.07072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
за магістерською програмою професійного спрямування
«Державні та муніципальні фінанси»
на тему: **«Податок на доходи фізичних осіб: фіскальна
та регулююча роль»**

Виконавець:
студентка ЦЗФН
Остапчук Юлія Сергіївна

Науковий керівник:
к. е. н., ст. викладач
Богатирьова Євгенія Миколаївна

ОДЕСА – 2017

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Виникнення і розвиток ринкових відносин в Україні супроводжується підвищенням ролі державного регулювання в управлінні економічними та соціальними процесами, що, в свою чергу, підвищує значення податків та інших податкових платежів, які забезпечують державний вплив на пропорції суспільного виробництва. Для забезпечення виконання бюджету, що сьогодні є чималою проблемою для України, необхідно побудувати раціональне оподаткування фізичних осіб.

Оподаткування доходів фізичних осіб є складовою частиною фінансового механізму держави. У результаті перерозподілу доходів фізичних осіб, з одного боку, реалізується економічна доктрина щодо рівня добробуту різних верств населення, а з іншого – формується фінансова база держави. Одним з основних фінансових ресурсів держави є сфера перерозподілу доходів фізичних осіб.

Податки з населення – неодмінна частка функціонування економіки будь-якої країни. Детального дослідження при встановленні оптимального розвитку прямого оподаткування в Україні заслуговує податок з доходів фізичних осіб.

У розвинутих країнах світу прибутковий податок з фізичних осіб є головним серед податків з населення та являється основною частиною доходу бюджету. В Україні частка прибуткового податку в доходах бюджету не відображає ні більш-менш досконалої податкової системи, ні динамічного зростання реальних доходів населення. Хоча усім відомо, що кінцева мета організації фінансів будь-якої держави – це зростання добробуту її населення. Тому тема кваліфікаційної роботи є досить актуальною в наш час.

Дослідженню проблем в сфері оподаткування доходів фізичних осіб присвячені роботи таких вчених як: О. Василика, В. Вишневського, М. Дем'яненка, М. Перерви, А. Соколовської, Л. Шаблістої, І. Чугунової, С. Юрія, Л. Юрчишеної та інших. Втім, багато питань і досі залишаються невирішеними. Так, дискусійним є діюча ставка податку на доходи фізичних осіб та детального вивчення потребують непрямі методи контролю доходів фізичних осіб.

Мета і завдання дослідження. Метою цієї наукової праці є проведення аналізу сучасного стану функціонування податку на доходи фізичних осіб в Україні та виявлення проблемних питань з ціллю розробки науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення оподаткування доходів фізичних осіб в Україні.

Завдання кваліфікаційної роботи:

- з'ясувати економічну сутність та роль податку на доходи фізичних осіб;
- визначити особливості становлення та розвитку податку на доходи фізичних осіб;
- дослідити аналітичні підвалини нарахування та стягнення податку на доходи фізичних осіб;
- провести аналіз надходження податку на доходи фізичних осіб до доходів бюджету;
- провести оцінювання фіскальної ефективності податку на доходи фізичних осіб;
- дослідити вплив податку на доходи фізичних осіб на добробут населення;

- розглянути зарубіжний досвід стягнення податку на доходи фізичних осіб та можливості його адаптації в Україні;
- розробити пропозиції щодо вдосконалення механізму справлення податку на доходи фізичних осіб в Україні.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом кваліфікаційної роботи є процес оподаткування фізичних осіб в Україні. Предмет дослідження – відносини, які складаються між державою і платниками податків з приводу нарахування, стягнення та сплати податку на доходи фізичних осіб.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань у роботі використовувалися: історичний метод (при дослідженні становлення та розвитку податку на доходи фізичних осіб); метод порівняльного аналізу (при дослідженні економічних категорій, порядку оподаткування доходів фізичних осіб); метод синтезу та узагальнення (для вивчення можливостей адаптації зарубіжного досвіду); статистико-економічні методи (для дослідження формування доходів Зведеного бюджету та фіскальної ефективності податку на доходи фізичних осіб) та інші.

Інформаційною базою дослідження були законодавчі та нормативні акти України з питань оподаткування доходів фізичних осіб, Податковий кодекс України, офіційні звіти Державної казначейської служби, а також наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених з питань теорії і практики стягнення податку на доходи фізичних осіб, мережа Інтернет.

Обсяг і структура кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 93 сторінки. Робота включає 19 таблиць і 20 рисунків. Список використаних літературних джерел нараховує 60 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретичні засади нарахування та стягнення податку на доходи фізичних осіб**» розглянуто економічну сутність та роль податку на доходи фізичних осіб як фіскального та регулюючого інструменту, його переваги та недоліки, особливості становлення та розвиток податку на доходи фізичних осіб, механізм його справлення та всі обов'язкові елементи податку.

У другому розділі «**Фіскальна та регулююча роль податку на доходи фізичних осіб в Україні**» проаналізовано роль податку на доходи фізичних осіб в структурі доходів Зведеного бюджету, окреслено показники для оцінювання фіскальної ефективності податку на доходи фізичних осіб та проведено оцінку його фіскальної ефективності в Україні, досліджено вплив податку на доходи фізичних осіб на добробут громадян.

У третьому розділі «**Шляхи вдосконалення механізму стягнення податку на доходи фізичних осіб в Україні**» розглянуто зарубіжний досвід прибуткового оподаткування та можливості його адаптування в Україні; запропоновано напрями вдосконалення механізму справляння податку на доходи фізичних осіб в Україні, а саме: запровадження неоподаткованого мінімуму доходів фізичних осіб; встановлення прогресивної шкали ставок податку в залежності від рівня доходів;

застосування непрямих методів оцінки доходів фізичних осіб; можливість оподаткування доходів сім'ї.

ВИСНОВКИ

Кваліфікаційна робота містить узагальнення теоретичних основ щодо становлення та розвитку оподаткування доходів фізичних осіб та рекомендації щодо його реформування в Україні.

У кваліфікаційній роботі проведено узагальнення теоретичних засад оподаткування доходів фізичних осіб, а також запропоновано шляхи удосконалення механізму оподаткування доходів фізичних осіб в Україні з врахуванням виявлених недоліків та зарубіжного досвіду прибуткового оподаткування. В сучасних умовах економічного розвитку України перед податковою системою країни постає необхідність вдалого комбінування фіскальних та соціальних властивостей податку на доходи фізичних осіб.

Для удосконалення механізму справляння податку на доходи фізичних осіб пропонується запровадити неоподатковуваний мінімум доходів громадян, прогресивну шкалу ставок цього податку, а також встановити можливість обирати варіант оподаткування доходів фізичних осіб: спільного сукупного доходу сім'ї або окремого доходу кожного громадянина.

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основними з яких є:

1. Податок на доходи фізичних осіб є непрямим податком, що має свої переваги та недоліки. До переваг податку на доходи фізичних осіб можна віднести відповідність його принципу соціальної справедливості, а також залучення до оподаткування різних видів доходів фізичних осіб. Податок на доходи фізичних осіб є надійним джерелом наповнення доходів бюджету. Крім того, цей податок дозволяє регулювати соціально-економічні процеси в країні, змінюючи пропорції споживання, заощадження та інвестування фізичних осіб.

2. Проведене дослідження становлення та розвитку податку на доходи фізичних осіб дозволило встановити, що до 2004 року в Україні застосовувалися виключно прогресивні ставки податку, що сприяло вирівнюванню доходів населення. Втім, в 2004 році було запроваджено пропорційну ставку податку, що з часом було замінено на ставки податку на доходи фізичних осіб з незначною прогресією. Починаючи з 2016 року в Україні діє єдина ставка податку на доходи фізичних осіб 18 %.

3. Розгляд аналітичних підвалин функціонування податку на доходи фізичних осіб в Україні дозволив виявити обов'язкові елементи цього податку, важливого значення серед яких набувають ставки та пільги по цьому податку. Особливу увагу при дослідженні було приділено оподаткуванню доходів фізичних осіб у вигляді заробітної плати та пасивних доходів.

4. Аналіз надходжень податку на доходи фізичних осіб дозволив встановити, що податок на доходи фізичних осіб посідає друге місце серед податків в структурі доходів Зведеного бюджету. Крім того, прослідковується загальна тенденція до збільшення його надходжень за аналізований період. В структурі надходження

податку на доходи фізичних осіб провідне місце займають надходження від оподаткування доходів у вигляді заробітної плати (70,5 % в 2016 році від всіх надходжень по даному податку).

5. Оцінювання фіскальної ефективності податку на доходи фізичних осіб проводилося за такими показниками як: питома вага податку в доходах Зведеного, Державно та місцевих бюджетів; виконання планових надходжень податку на доходи фізичних осіб; коефіцієнт еластичності податку; частка податку у ВВП. Проведене дослідження за наведеними показниками дозволило встановити високий рівень фіскальної ефективності податку на доходи фізичних осіб в Україні. Зміни в розподілі податку на доходи фізичних осіб, що відбулися в 2015 році сприяли скороченню надходжень податку до місцевих бюджетів.

6. Дослідження впливу податку на доходи фізичних осіб на добробут громадян дозволило встановити, що діюча ставка податку та податкові соціальні пільги, а також відсутність неоподатковуваного мінімуму доходів фізичних осіб негативно впливає на стан громадян. Збільшення ефективної ставки податку на доходи фізичних осіб за аналізований період свідчить про зростання реального податкового навантаження на доходи фізичних осіб.

7. Розглянутий досвід прибуткового оподаткування в країнах ЄС та США дозволив виявити певні відмінності з діючою системою оподаткування доходів фізичних осіб в Україні. Так, в багатьох країнах застосовується: неоподатковуваний мінімум доходів громадян; прогресивна шкала ставок по податку з доходів фізичних осіб; можливість оподаткування доходів сім'ї; застосування непрямих методів оцінки доходів фізичних осіб. В Україні ж при цьому застосовується пропорційна ставка податку, відсутній обґрунтований неоподатковуваний рівень доходів фізичних осіб без врахування сімейного стану платника податків та наявності у нього дітей.

8. Порівняння ставок податку на доходи фізичних осіб в Україні та зарубіжних країнах дозволило визначити, що Україна відноситься до групи країн з найнижчими максимальними ставками цього податку в Європі. Так, при діючій ставці податку на доходи фізичних осіб 18 % середній рівень максимальної ставки податку в країнах ЄС дорівнює 39,2 %.

9. Проведений аналіз стягнення податку на доходи фізичних осіб в Україні та досліджуваний досвід Європейських країн і США дозволили запропонувати для впровадження в Україні прогресивну шкалу ставок податку від 10 до 35 % в залежності від рівня доходу фізичної особи із запровадженням неоподатковуваного рівня доходів громадян. Крім того, пропонується запровадити можливість вибору оподаткування окремих доходів чи спільного сімейного доходу платника податку з врахуванням наявності дітей та інших особливостей.

АНОТАЦІЯ

Остапчук Ю. С., «Податок на доходи фізичних осіб: фіскальна та регулююча роль»,
кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності «Фінанси,
банківська справа та страхування» за магістерською програмою
«Державні та муніципальні фінанси»,
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, 2017 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – процес оподаткування фізичних осіб в Україні.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти оподаткування доходів фізичних осіб. Досліджено розвиток оподаткування доходів фізичних осіб та розкрито механізм стягнення податку на доходи фізичних осіб в Україні.

Проаналізовано надходження податку на доходи фізичних осіб до доходів Зведеного бюджету України, проведено оцінку фінансової ефективності податку та досліджено його вплив на добробут громадян.

Запропоновано напрями вдосконалення механізму справлення податку на доходи фізичних осіб, а саме: запровадження неоподатковуваного мінімуму доходів громадян та прогресивної шкали ставок по цьому податку; використання непрямих методів оцінки доходів фізичних осіб та налагодження партнерських стосунків між платниками податку та податковими органами.

Ключові слова: податок на доходи фізичних осіб, податкові надходження, доходи Зведеного бюджету, фінансова ефективність, добробут громадян.

ANNOTATION

Ostapchuk Y. S., « Individual Income Tax: Fiscal and Regulatory Role»,

Qualifying work for obtaining an educational master's degree in a specialty

"Finance, Banking and Insurance" under the master's program

"State and municipal finances",

Odessa National Economic University Odessa, 2017

Odessa National Economic University

Odessa, 2017

Thesis consists of three chapters. Object of study the process of taxation of individuals in Ukraine.

Diploma thesis deals with the theoretical aspects of the taxation of individuals' incomes. The paper investigates the development of the taxation of individuals' incomes and reveals the mechanism for collecting the tax on incomes of individuals in Ukraine.

The income tax on individuals' incomes in the revenues of the consolidated budget of Ukraine has been analyzed, the fiscal efficiency of the tax has been assessed and its impact on the welfare of citizens has been investigated.

The directions of perfection of the mechanism of collection of the tax on incomes of physical persons are proposed, namely: introduction of non-taxable minimum of incomes of citizens and a progressive scale of rates for this tax; the use of indirect methods for assessing the incomes of individuals and establishing partnerships between taxpayers and tax authorities.

Keywords: tax on personal income, tax revenues, consolidated budget revenues, fiscal efficiency, welfare of citizens.